

JUŽNE PARTNERICE

Evropska sosedstva politika zajema Alžirijo, Egipt, Izrael, Jordanijo, Libanon, Libijo, Maroko, Palestino, Sirijo in Tunizijo. Tvorijo jo dvostranske politike EU in desetih posameznih partnerskih držav, z regionalnim sodelovanjem pa jo dopolnjuje Unija za Sredozemlje. EU je v odziv na vstaje v južni sosesčini v okviru evropske sosedstva politike leta 2011 okrepila podporo demokratični preobrazbi. Leta 2015 je to politiko ponovno pregledala.

PRAVNA PODLAGA

- Člen 8 Pogodbe o Evropski uniji,
- naslov V Pogodbe o Evropski uniji: zunanje delovanje EU,
- člena 206 in 207 (trgovina) ter člani od 216 do 219 (mednarodni sporazumi) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).

INSTRUMENTI

Pravna podlaga za dvostranske odnose EU z Alžirijo, Egiptom, Izraelom, Jordanijo, Libanom, Marokom, Palestinsko oblastjo in Tunizijo so pridružitveni sporazumi. Pridružitveni sporazum s Sirijo je bil sicer pripravljen, preden je sirska vlada leta 2011 nasilno zatrla javne proteste, a ni bil nikoli podpisan. Pogajanja o okvirnem sporazumu med EU in Libijo so bila februarja 2011 začasno ustavljena in še niso bila obnovljena.

V okviru evropske sosedstva politike so EU in njene južne partnerice (razen Libije in Sirije) sprejele dvostranske akcijske načrte, prednostne naloge partnerstva ali pridružitvene načrte, ki določajo časovni razpored političnih in gospodarskih reform s kratko- in srednjeročnimi prednostnimi nalogami za obdobje od treh do petih let. Akcijski načrti evropske sosedstva politike odražajo potrebe, interese in zmogljivosti EU in posameznih partneric ter so namenjeni zlasti razvijanju demokratične, socialno pravične in vključujoče družbe, spodbujanju gospodarskega povezovanja in izobraževanja, razvoju malih in srednjih podjetij ter kmetijstva in izboljšanju čezmejnega gibanja ljudi.

Ti načrti se večinoma financirajo iz evropskega instrumenta sosedstva in drugih tematskih instrumentov. Evropska investicijska banka in Evropska banka za obnovo in razvoj podpora dopolnjujeta s posojili. EU želi z južnimi partnericami okrepiti tudi dostop do trga ter sodelovanje pri vprašanih migracij in mobilnosti. Pogajanja o poglobljenem in celovitem sporazumu o prosti trgovini že potekajo z Marokom in Tunizijo. Sklenjena so bila partnerstva za mobilnost z Marokom, Tunizijo in Jordanijo,

potekajo pa tudi pogajanja z Libanom. V teh okvirih se izvaja več projektov, zlasti v okviru [instrumenta partnerstva za mobilnost](#), uvedenega leta 2016. Poleg tega se regionalne in dvostranske pobude za migracije in mobilnost financirajo v okviru [nujnega skrbniškega sklada EU za Afriko](#), natančneje iz njegovega oddelka za Severno Afriko, v Alžiriji, Egiptu, Libiji, Maroku in Tuniziji. [Regionalni skrbniški sklad EU za odziv na krizo v Siriji](#) (sklad Madad) zagotavlja podporo sirskim beguncem, notranje razseljenim osebam in lokalnim skupnostim v Libanonu, Jordaniji in Egiptu.

Unija za Sredozemlje, ki je bila ustanovljena leta 2008, da bi oživili evro-sredozemsko partnerstvo, zagotavlja regionalni okvir za sodelovanje med državami članicami EU in 15 sredozemskimi državami, med katerimi je tudi 10 južnih partneric.

AKTUALNO STANJE

A. Alžirija

Alžirija je kot pomembna regionalna akterka in proizvajalka energije tudi ključna partnerica EU v južni soseščini. Pridružitveni sporazum je začel veljati leta 2005. EU in Alžirija sta na seji Pridružitvenega sveta marca 2017 sprejeli skupne [prednostne naloge partnerstva](#). Z njimi je bil vzpostavljen nov okvir za politično ukrepanje in okrepljeno sodelovanje, posebna pozornost pa je namenjena: i) upravljanju in temeljnim pravicam, ii) družbeno-gospodarskemu razvoju in trgovini, iii) energiji, okolju in podnebnim spremembam, iv) strateškemu in varnostnemu dialogu ter v) človeškemu vidiku, migracijam in mobilnosti.

B. Egipt

Odnose med Evropsko unijo in Egiptom ureja pridružitveni sporazum, ki je začel veljati leta 2004. V okviru spremenjene evropske sosedске politike je bil julija 2017 na seji Pridružitvenega sveta EU-Egipt sprejet sklop prednostnih nalog njunega partnerstva. Vsi elementi pridružitvenega sporazuma še vedno veljajo, akcijski načrt pa zdaj nadomeščajo [prednostne naloge partnerstva](#), ki sta jih EU in Egipt določila skupaj ter bodo partnerstvo usmerjale v obdobju 2017–2020. V tem obdobju bo pozornost namenjena predvsem: i) posodabljanju gospodarstva, energetske trajnosti in okolju, ii) družbenemu razvoju in socialni zaščiti ter iii) upravljanju, povečevanju stabilnosti in krepitvi sodobne demokratične države.

C. Izrael

Odnosi med EU in Izraelom so obsežni, temeljijo pa na trdnih gospodarskih in trgovinskih odnosih ter tehničnem sodelovanju. Na podlagi pridružitvenega sporazuma iz leta 2000 so se v naslednjih letih dinamično razvijali in se močno razširili na številne sektorje. Akcijski načrt EU-Izrael, sprejet leta 2005, temelji na skupnih vrednotah demokracije, spoštovanja človekovih pravic, načela pravne države in osnovnih svoboščin ter spodbuja vključevanje Izraela v evropske politike in programe. EU je leta 2009 sklenila, da se bo tem odnosom priznal „napredni status“ šele, ko bo dosežen napredek v bližnjevzhodnem mirovnem procesu. Sodelovanje se vseeno nadaljuje na podlagi [akcijskega načrta evropske sosedске politike iz leta 2005](#), ki je bil podaljšán do leta 2020.

D. Jordanija

EU to državo šteje za pomembno partnerico, ki prispeva k stabilnosti Bližnjega vzhoda, pravna podlaga za dvostranske odnose med njima pa je pridružitveni sporazum, ki je v veljavi od maja 2002. Akcijski načrt evropske sosedске politike je bil sprejet leta 2012, nove [prednostne naloge partnerstva med EU in Jordanijo](#) in dogovor pa decembra 2016. V okviru evropske sosedске politike je Jordanija prva sredoziemska partnerska država, s katero je EU zaključila tehnična pogajanja, ki vodijo do „naprednega statusa“. EU in Jordanija sta začeli oktobra 2014 izvajati partnerstvo za mobilnost. Državi sta bila odobrena dva svežnja makrofinančne pomoči: leta 2013 v vrednosti 180 milijonov EUR, decembra 2016 pa 200 milijonov EUR. Jordanija, ki gosti več kot 655 000 sirskih beguncev, je prejemnica sredstev iz sklada Madad, regionalnega skrbniškega sklada EU za odziv na krizo v Siriji. V okviru podpore EU Jordaniji med begunsko krizo v Siriji sta EU in Jordanija leta 2016 podpisali pridružitveni sporazum, da bi [ublažili pravila o poreklu](#), ki se uporabljajo za jordanske izvoznike pri trgovini z EU.

E. Libanon

Odnosi med EU in Libanonom se opirajo na pridružitveni sporazum iz leta 2006 ter na [prednostne naloge partnerstva EU-Libanon](#) in dogovor iz leta 2016. Pridružitveni svet EU-Libanon je na seji julija 2017 sklenil nadaljevati razprave za podpis partnerstva za mobilnost. EU podpira enotnost, stabilnost, neodvisnost, suverenost in ozemeljsko celovitost Libanona, zlasti glede na vse slabše razmere v sosednji Siriji. Libanon je država s 4,4 milijona prebivalci, v kateri je trenutno registriranih približno milijon sirskih beguncev. Libanon je prejemnik sredstev iz sklada Madad.

F. Libija

Od padca Gadafijevega režima Libija drsi čedalje globlje v državljansko vojno, ki ji botrujejo zapleteni politični, teritorialni, socialni in plemenski razkoli. Libija je znana tudi kot sahelsko tranzitno območje za trgovino z ljudmi in tihotapljenje. V tem kontekstu skuša EU Libijcem pomagati pri oblikovanju stabilne in vključujoče države. Podpira tudi posredniška prizadevanja Združenih narodov za zaustavitev sovražnosti in si prizadeva za diplomatske dogovore z libijskimi in regionalnimi deležniki. Libija z EU ni sklenila niti pridružitvenega sporazuma niti drugih pogodbenih sporazumov, upravičena pa je do financiranja iz evropskega instrumenta sosedstva. Od leta 2016 je [nujni skrbniški sklad EU za Afriko za zaščito migrantov v Libiji dodelil skoraj 135 milijonov EUR](#).

G. Maroko

Med južnimi partnericami ima Maroko najbolj razvite odnose z EU. Pridružitveni sporazum je v veljavi že od leta 2000, leta 2013 pa je bil sprejet nov akcijski načrt evropske sosedске politike. Leta 2008 je bil Maroku v okviru evropske sosedске politike priznan napredni status, kar odraža željo po okrepljenem sodelovanju med EU in Marokom ter po nadaljnji podpori gospodarskim in političnim reformam. Od junija 2013 se izvaja še partnerstvo za mobilnost. Trenutno potekajo pogajanja o sporazumih o [poenostavitvi vizumskih postopkov in o ponovnem sprejemu](#) ter o poglobljenem in celovitem sporazumu o prosti trgovini. Poleg tega je leta 2014 začel veljati obnovljen

sporazum o ribolovu. Evropsko sodišče je v dveh nedavnih sodbah odločilo, da EU lahko izvaja sporazume z Marokom, ki pa ne veljajo za Zahodno Saharo.

H. Palestina

EU je osrednja finančna podpornica Palestinske oblasti in ji na leto dodeli okoli 300 milijonov EUR dvostranske pomoči. Splošni namen podpore EU je pomagati pri oblikovanju zmogljivosti za prihodnjo uspešno, neodvisno in demokratično palestinsko državo, ki bo mirno in varno sobivala z Izraelom in drugimi sosedami. Pravna podlaga za odnose EU s Palestinsko oblastjo je [začasni pridružitveni sporazum o trgovini in sodelovanju](#), sklenjen leta 1997. Podpisali sta tudi akcijski načrt evropske sosedске politike, ki je začel veljati 2013. Istega leta je EU Izraelu in prihodnji palestinski državi ponudila posebno privilegirano partnerstvo, ki obema strankama v okviru prihodnjega dogovora o dokončnem statusu zagotavlja sveženj politične, gospodarske in varnostne podpore brez primere.

I. Sirija

Potem ko je začela sirska vlada marca 2011 nasilno zatirati protivladne proteste, je začela EU proti sirskega režimu sprejemati vse strožje ukrepe. Vsi programi dvostranskega sodelovanja med EU in sirske vlado so prekinjeni. EU se zavzema za vključujoče mirovne pogovore, ki bi privedli do politične preobrazbe pod sirskega vodstvom. Pri odzivanju na krizo v Siriji je EU tudi največja donatorica, saj je [skupaj z državami članicami priskrbel](#) za več kot 16,9 milijarde EUR humanitarne, razvojne, gospodarske in stabilizacijske pomoči. Večino nehumanitarne pomoči za sosednje države, v katerih so nastanjeni sirske begunci, upravlja [regionalni skrbniški sklad za odziv na krizo v Siriji](#). Doslej je namreč zbral že 1,7 milijarde EUR sredstev. Svet je 3. aprila 2017 sprejel [strategijo EU za Sirijo](#). V skladu s to strategijo je EU organizirala tri konference o podpori prihodnosti Sirije in širše regije: prvo aprila 2017, med katero se je mednarodna skupnost [zavezala](#), da bo leta 2017 v odziv na sirske krizo s 5,6 milijardami EUR podprla humanitarne in razvojne dejavnosti ter vzpostavljane odpornosti; drugo aprila 2018, med katero so se udeleženci [zavezali](#), da bodo leta 2018 donirali 3,5 milijarde EUR, v obdobju 2019–2020 pa še 2,7 milijarde EUR; in tretjo od 12. do 14. marca 2019, pri čemer so [zaveze](#) znašale 6,2 milijarde EUR za leto 2019, večletne zaveze pa skoraj 2,1 milijarde EUR za obdobje po letu 2020. Humanitarne potrebe so še vedno zelo velike. Več kot 11 milijonov Sircev potrebuje humanitarno pomoč, razseljenih pa je več kot 5,6 milijona sirskega beguncev.

J. Tunizija

EU od tunizijske revolucije leta 2011 zagotavlja politično, finančno in tehnično podporo demokratični preobrazbi v državi. Pravna podlaga dvostranskih odnosov ostaja pridružitveni sporazum, ki je v veljavi od leta 1998. Leta 2012 sta se EU in Tunizija glede na občutni napredek, ki ga je dosegla ta država, dogovorili o oblikovanju privilegirane partnerstva s podrobnim [akcijskim načrtom](#) za obdobje 2013–2017. Pridružitveni svet EU-Tunizija je julija 2018 sprejel glavne smernice [privilegirane partnerstva med EU in Tunizijo za obdobje 2018–2020](#). Tunizija in EU sta marca 2014 začeli izvajati partnerstvo za mobilnost, ki je privedlo do začetka pogajanj o [sporazumih o poenostavitvi vizumskih postopkov in ponovnem sprejemu](#). Oktobra 2015 so se začela [pogajanja o poglobljenem in celovitem sporazumu o prosti trgovini](#), ki še vedno

potekajo. EU je Tuniziji med letoma 2011 in 2016 zagotovila za dve milijardi EUR pomoči (1,2 milijardi EUR nepovratnih sredstev in 800 milijonov EUR makrofinančne pomoči). EU se je zavezala, da bo leta 2017 povečala letno finančno pomoč v obliki nepovratnih sredstev na 300 milijonov EUR in ohranila tako raven financiranja do leta 2020. Sporazumno sprejetje nove ustave v Tuniziji januarja 2014 ter uspešen potek parlamentarnih in predsedniških volitev od oktobra do decembra 2014, pa tudi dolgo pričakovane občinske volitve maja 2018 so velik korak naprej v demokratični tranziciji države.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Parlament je popolnoma vključen v evropsko sosedsko politiko. Prek Odbora za zunanje zadeve spremlja njeno izvajanje, zlasti letna poročila o napredku in preglede evropske sosedske politike. Z rednimi izmenjavami mnenj z visokimi vladnimi uradniki, strokovnjaki in predstavniki civilne družbe spremlja tudi politične razmere v partnerskih državah. Proračunske pristojnosti mu omogočajo neposredno vplivanje na sredstva, ki se dodelijo evropskemu instrumentu sosedstva. Za sklenitev vseh pridružitvenih sporazumov z južnimi partnericami evropske sosedske politike je potrebna odobritev Parlamenta, prav tako pa mora odobriti vse nove trgovinske sporazume, vključno s prihodnjima poglobljenima in celovitima sporazumoma o prosti trgovini z Marokom in Tunizijo.

S [stalnimi delegacijami](#) se vzdržujejo redni dvostranski odnosi s parlamenti južnih partnerskih držav. Odnosi z maroškim parlamentom so bili tako leta 2010 nadgrajeni z ustanovitvijo skupnega parlamentarnega odbora, leta 2016 je bil ustanovljen skupni parlamentarni odbor tudi s Tunizijo, leta 2018 pa še z Alžirijo. Parlamentarni odnosi s Sirijo so bili prekinjeni zaradi državljanske vojne, medparlamentarne odnose pa preprečujejo tudi razmere v Libiji. Na regionalni ravni Parlament sodeluje v parlamentarni skupščini Unije za Sredozemlje, ki se vsako leto sestane na plenarnem zasedanju in več sejah odborov. Zadnje plenarno zasedanje je potekalo [13. in 14. februarja 2019 v Strasbourgu](#), kjer je Parlament predal predsedovanje veliki narodni skupščini Turčije. V zadnjih letih se je v južnih partnericah udeležil več misij EU za opazovanje volitev, nazadnje splošnih volitev Libanonu in občinskih v Tuniziji. Poleg tega zagotavlja pomoč Maroku in Tuniziji, ki sta na prednostnem seznamu držav v okviru programa za podporo demokraciji.

María Álvarez López
04/2019

